

Sygn. akt XVII AmC 1784/09

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lipca 2010 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

po rozpoznaniu w dniu 9 lipca 2010 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa E. G.

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w B.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

1. Uznaje za niedozwolone i zakazuje pozwanemu Bankowi (...) S.A. z siedzibą w B. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„W przypadku nie zawiadomienia Banku o zmianie danych adresowych, o których mowa w ust. 1, korespondencja wysłana przy użyciu dotychczasowych danych uznana jest za doręczoną.”

2. Obciąża pozwanego Bank (...) S.A. z siedzibą w B. kwotą 600 zł (sześćset złotych) tytułem wpisu stałego od pozwu,

3. Zasądza od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w B., na rzecz E. G., kwotę 360 zł. (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego,

4. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt Banku (...) S.A. z siedzibą w B..

/-/ SSO Hanna Kulesza

Sygn. akt XVII AmC 1784/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2010 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

Protokolant: apl. rad. Anna Zalewska-Walczyk

po rozpoznaniu w dniu 26 października 2010 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa E. G.

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w B.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

utrzymuje w mocy wyrok zaoczny z dnia 9 lipca 2010 r.

/-/ SSO Hanna Kulesza

Sygn. akt XVII AmC 1784/09

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 2 listopada 2009 r. powódka – E. G., wniosła o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umowy stosowanego przez pozwanego - Bank (...) S.A. w B. o nazwie „Regulamin otwierania i prowadzenia rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych w Banku (...) S.A.” o treści: „W przypadku nie zawiadomienia Banku o zmianie danych adresowych, o których mowa w ust. 1, korespondencja wysłana przy użyciu dotychczasowych danych uznana jest za doręczoną.”

W uzasadnieniu pozwu, powódka wskazała, iż zakwestionowana klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną ponieważ niekorzystnie kształtuje sytuację konsumenta przenosząc na grunt obrotu z udziałem konsumentów instytucję doręczenia zastępczego. Zdaniem strony powodowej, instytucja ta jest instrumentem prawa procesowego i nie powinna być adoptowana do obrotu gospodarczego, zwłaszcza gdy jedną ze stron umowy jest konsument oraz z uwagi na treść art. 61 k.c., zgodnie z którym oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła się zapoznać z jej treścią. Pełnomocnik powoda podniósł, iż instytucja doręczenia zastępczego nie jest gwarantem dojścia do konsumenta oświadczenia woli pozwanego, co oznacza, iż konsument może zostać pozbawiony możliwości rzeczywistego zapoznania się z jego treścią i narażony będzie na skutki prawne z tym związane.

Zdaniem strony powodowej należy również zauważyć, iż przedmiotowy regulamin zastrzega kwestionowane uprawnienie tylko na rzecz pozwanego, a zatem we wzajemnych relacjach klienci pozwanego, w przypadku niepowiadomienia go o zmianie swojego adresu muszą liczyć się z niekorzystnym dla nich skutkiem doręczenia korespondencji wysłanej pod ich poprzedni adres, nawet jeśli nie mieli okazji zapoznania się z jej treścią, podczas gdy pozwany na taka niedogodność nie jest narażony. Może on dowolnie zmieniać swój adres, bez ryzyka, że korespondencja jego klientów wysłana na poprzedni adres będzie skutecznie doręczona. Oznacza to zdaniem pełnomocnika powódki, iż zakłócona jest tym samym zasada równouprawnienia stron umowy na korzyść pozwanego Banku .

Nadto strona powoda podniosła, iż podobna, do wskazanej przez nią, klauzula umowna była już uznawana za niedozwoloną przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów m.in. w sprawie AmC 107/07 oraz została wpisana do Rejestru klauzul niedozwolonych pod pozycją 1482. Jednocześnie powód wskazał, iż fakt wpisania do Rejestru klauzul niedozwolonych analogicznego postanowienia umownego stosowanego wcześniej przez innego przedsiębiorcę nie stanowi przeszkody do wystąpienia z niniejszym powództwem, stosowanie do Uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7.10.2008 r., w sprawie III CZP 80/08.

Pismem z dnia 4 grudnia 2009 r., pełnomocnik pozwanego wniósł odpowiedź na pozew.

Zarządzeniem z dnia 7 lipca 2010 r., Sąd na podstawie art. 479⁹ §1 k.p.c., dokonał zwrotu odpowiedzi na pozew.

W dniu 9 lipca 2010 roku, Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał Wyrok zaoczny, w którym uznał, iż wymienione w pozwie postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwanych stanowi niedozwoloną klauzulę umowną i zakazał jego wykorzystywania w obrocie z konsumentami.

W dniu 23 lipca 2010 roku pozwany złożył sprzeciw od wyroku zaocznego, w którym wniósł o uchylenie wyroku zaocznego, oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W treści sprzeciwu pełnomocnik pozwanych podniósł, iż ustanowiony w regulaminie obowiązek zawiadomienia banku o zmianie miejsca zamieszkania, adresu do korespondencji oraz kontaktowej placówki pocztowej lub oddziału, jest konieczny ze względu na prawidłowe wywiązywanie się przez Bank z ciężących na nim obowiązków wynikających z przepisów prawa. W przypadku umowy rachunku bankowego jest to przede wszystkim, wynikający z art. 728 §2 k.c., obowiązek przysyłania posiadaczowi co najmniej raz w miesiącu bezpłatnie wyciągu z rachunku z informacją o zmianach stanu rachunku i ustaleniem salda. Zdaniem pełnomocnika pozwanego, przysyłanie wyciągu na nieaktualny adres posiadacza może stanowić naruszenie tajemnicy bankowej i wiązać się z negatywnymi konsekwencjami dla Banku, wynikającym z art. 104 ustawy Prawo bankowe.

Odnosząc się do zawartego w pozwie zarzutu stosowania instytucji doręczenia zastępczego, jako instytucji prawa procesowego, w relacjach z konsumentami, pełnomocnik pozwanego podniósł, iż pogląd strony powodowej stoi w sprzeczności z obowiązującą linią orzecznictwa, zgodnie z którą nie ma przeszkód, aby stosować tę instytucję w obrocie gospodarczym.

Odnosząc się do zarzutu powódki odnośnie braku we wzorcu symetrycznego postanowienia dotyczącego pozwanego Banku pełnomocnik pozwanego podniósł, że Bank jako podmiot podlegający wpisowi do KRS, zgodnie z art. 34 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, ma obowiązek umieszczać w oświadczeniach pisemnych skierowanych do oznaczonych osób i organów m.in. siedzibę i adres, stąd też prawdopodobieństwo, iż Klient nie będzie mógł ustalić adresu Banku nie pozostaje w żadnej proporcji do prawdopodobieństwa, że Bank nie będzie mógł ustalić adresu Klienta.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany – Bank (...) S.A. z siedzibą w W. prowadzi działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług bankowych, w tym prowadzeniu rachunków rozliczeniowo-oszczędnościowych

Bezspornym jest, że pozwany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej posługiwał się w obrocie z konsumentami wzorcem umownym o nazwie „Regulamin otwierania i prowadzenia rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych w Banku (...) S.A.”, który zawierał zakwestionowane przez powódkę postanowienie o następującej treści: „W przypadku nie zawiadomienia Banku o zmianie danych adresowych, o których mowa w ust. 1, korespondencja wysłana przy użyciu dotychczasowych danych uznana jest za doręczoną.”

Pozwany nie zakwestionował wiarygodności dołączonego do pozwu wzorca umownego, ani też nie zarzucił niezgodności kwestionowanego postanowienia z jego treścią, dlatego okoliczności te należało uznać za udowodnione na podstawie art. 230 k.p.c.

Sąd ustalił, iż w Rejestrze klauzul niedozwolonych prowadzonym przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod numerem 1681 znajduje się postanowienie, którego treść jest tożsama lub zbliżona do treści postanowienia objętego pozwem. Wobec powyższego również tę okoliczność należało uznać za udowodnioną w świetle art. 228 k.p.c.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, rozpoznając sprawę na skutek wniesionego sprzeciwu, zważył co następuje:

Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 kc w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest to, czy zawarte we wzorcu, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Decydujące znaczenie dla oceny pod kątem abuzywności tych postanowień ma fakt, czy zostały uzgodnione w sposób indywidualny.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta. Istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. „Dobre obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

Klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ §1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, iż zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ §1 k.c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy – art. 385¹ §4 k.c. Aby obalić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k.c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn. nie spełnia przesłanek z art. 385¹ §1 k.c. Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylecia domniemania abuzywności.

Zgodnie z uznanym w doktrynie poglądem klauzule abuzywne sklasyfikowano według następujących rodzajów postanowień:

- postanowienia przyznające przedsiębiorcy uprawnienie do jednostronnego kształtowania praw i obowiązków stron
- postanowienia ograniczające prawa konsumenta lub zwiększające jego obowiązki bez zachowania symetrii w stosunku do praw (obowiązków) przedsiębiorcy
- postanowienia ograniczające odpowiedzialność przedsiębiorcy
- postanowienia wyłączające lub ograniczające znaczenie rzeczywistej woli konsumenta.

W niniejszym przypadku stwierdzić należy, że konsumenci nie mieli wpływu na treść kwestionowanego postanowienia umownego, nie było ono z nimi uzgodnione indywidualnie. Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron, gdyż należą do nich tylko takie elementy konstrukcyjne umowy, bez których uzgodnienia nie doszłoby do jej zawarcia (essentialia negotii). W niniejszym przypadku są to: ze strony pozwanego Banku - świadczenie usług bankowych, ze strony konsumenta - zapłata wynagrodzenia za świadczone usługi.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem kwestia, czy przedmiotowe postanowienie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy .

Uwzględniając powyższe Sąd zważył, że kwestionowana przez powoda klauzula stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art.385¹§1k.c. Treść omawianej klauzuli niekorzystnie kształtuje sytuację konsumenta poprzez zastosowanie we wzorcu umownym odnośnie składania oświadczeń woli , instytucji tzw doręczenia zastępczego , co jest niezgodne z regułą wyrażoną w treści art. 61 kc stanowiącą , że „oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła się zapoznać z jej treścią.”

Stosowanie w obrocie z konsumentami wskazanej klauzuli może doprowadzić do sytuacji, w której Bank będzie uprawniony do uznania , że klient został poinformowany np. o istotnych zmianach regulaminu, podczas gdy taka informacja w ogóle do niego nie dotrze.

Ocena , czy istniała w danym przypadku możliwość zapoznania się przez konsumenta z treścią oświadczenia woli przedsiębiorcy wymaga uwzględnienia konkretnych okoliczności sprawy. Na składającym oświadczenie woli spoczywa ciężar dowodu , że doszło ono do adresata w sposób umożliwiający mu zapoznanie się z jego treścią. Adresat oświadczenia woli może natomiast obalić domniemanie doręczenia wykazując , że nie miał możliwości zapoznania się z jego treścią.

W świetle powyższego stwierdzić należy , że umieszczenie klauzuli , o treści wskazanej w pozwie , we wzorcu umownym stosowanym w kontaktach z konsumentami prowadzi w ocenie Sądu do nieuzasadnionego uprzywilejowania przedsiębiorcy , który uzyskuje możliwość uproszczenia zasad prowadzenia swojej działalności kosztem naruszenia interesów konsumenta . Ponadto treść zakwestionowanej klauzuli może doprowadzić konsumenta do przekonania , że wynikająca z niej możliwość uznania kierowanej do niego przez Bank korespondencji za doręczoną , mimo że faktycznie nie miał możliwości zapoznania się z jej treścią nie pozwala mu na obronę lub dochodzenie jego słusznych roszczeń poprzez możliwość obalenia domniemania doręczenia.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy ,że kwestionowane postanowienie niekorzystnie kształtuje sytuację konsumenta co prowadzi do zachwiania zasady równouprawnienia stron umowy.

W tej sytuacji, po ponownym rozpoznaniu sprawy na skutek wniesionego sprzeciwu Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdzając, że kwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwanego kształtuje prawa konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a zatem stanowi klauzule niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c , na podstawie art. 347kpc .utrzymał w całości w mocy wyrok zaoczny , zakazujący jej wykorzystywania w obrocie - art. 479⁴² k.p.c.

O obciążeniu pozwanego opłatą stałą od pozwu orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust 1 pkt 3 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2005.167.1398)

O kosztach postępowania orzeczono stosownie do w wyniku sporu na podstawie art. 98 i 99 k.p.c., zasadzając od pozwanej na rzecz powoda koszty zastępstwa procesowego. Na zasadzie art. 348 k.p.c., koszty sprzeciwu obciążają pozwanego.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzono zgodnie z art. 479⁴⁴ k.p.c.

/-/ SSO Hanna Kulesza